

насилено вивезеним на примусові роботи, встановлено соціальний захист.

Список використаних джерел:

1. Яшан О.О. Українські оstarбайтери: життя в неволі / О.О. Яшан // Гуманітарний вісник. - Черкаси, 2014. - 131с.
2. Писцьо Віталіна. Українські оstarбайтери: особливості підневільної праці в промисловості Німеччини / Віталіна Писцьо // Волинські історичні записки. - Т.3. - Луцьк, 2009.
3. Коваль М.В. Україна в Другій світовій і Великій вітчизняній війнах (1939 -1945 рр.) / М.В.Коваль. - К., 1999. - 335 с.

ДНІПРОВСЬКА ПОВІТРЯНОДЕСАНТНА ОПЕРАЦІЯ 1943 РОКУ

Филоненко В. В.,

студент навчально-наукового інституту права та психології

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент Денисенко О.А.

Дніпровська повітряно-десантна операція 1943 року була найбільшою бойовою операцією радянських повітряно-десантних військ в історії Другої світової війни. Вона відіграла важливу роль в успішному здійсненні Черкаської наступальної операції (13 листопада - 14 грудня 1943 року), в результаті якої було визволено м. Черкаси. Але тривалий час після війни про цю операцію згадувалось лише у спеціальній літературі та в окремих журнальних і газетних статтях. Причина - прорахунки військового оперативного командування і розвідки, які призвели до серйозних втрат під час операції...

Восени 1943 року гітлерівські війська, зазнавши важких поразок під Сталінградом і на Курській дузі, були відкинуті за Дніпро. Вони не втрачали надії взяти реванш, створивши на берегах цієї великої ріки так званий «Східний вал» - потужну подвійну смугу оборонних укріплень.

Розробляючи плани нових наступальних операцій, радянське командування вирішило задіяти великі сили повітрянодесантних військ, які планувалось висадити в тил ворога напередодні форсування Дніпра. Завданням

десанту було ведення бойових дій в тилу ворога, збір розвідданих, а головне - це удар з тилу по фашистах у той час, коли частини Червоної армії почнуть переправу через Дніпро.

Ставка Верховного головного командування планувала в кінці вересня 1943 року розпочати форсування Дніпра в районі с. Великий Букрин (Київська обл.) і 1 жовтня - в районі с. Хрещатик (нині - Черкаська обл.). Ось чому Дніпровська десантна операція розпочалась в ніч проти 24 вересня. Але фронтова розвідка припустилась значних прорахунків, не помітивши, що гітлерівці напередодні підтягли в цей район шість дивізій, в тому числі - зенітні, артилерійські й прожекторні. Це призвело до трагічних наслідків і великих втрат серед десантників.

Десантування здійснювалося протягом двох ночей - проти 24 і 25 вересня 1943 року. Було десантовано 4575 воїнів 3-ї і 5-ї гвардійських повітрянодесантних бригад. Гітлерівцям, як виявилось, були відомі райони десантування й умовні наземні сигнали для наших літаків. При наближенні до цілі наша авіація потрапила під щільний вогонь ворожих зеніток і світло прожекторів, що змусило льотчиків набирати висоту й відхилятися від заданого маршруту. До того ж, піднявся сильний вітер. Фашисти запалювали багаття, копиці сіна, запускали ракети, дезорієнтуючи льотчиків. Вони розпалили багаття (умовні сигнали) на плавучих плотях на Дніпрі, й перші ж групи десантників потрапити просто у річку і відразу ж загинули. Один з учасників десанту, відомий кінорежисер Григорій Чухрай (тоді - гвардії лейтенант, командир взводу розвідки) згадував через багато років: «Нас викинули над Дніпром, і як я не маневрував парашутом, приземлитися мені вдалося лише на самому краю берега. Зі своєї групи я зібрав лише 4 із 24 бійців. Близько двох взводів німців пішли на нас. Але ми зайняли лісочок неподалік від берега і до ночі вели бій. Вночі німці відійшли, мабуть, збирали сили для нового наступу».

Згідно з планом операції, десантники повинні були приземлитись на площі 10х14 км, але фактично вони були розкидані на площі 90х30 км від Ржищева до Черкас. Значна їх кількість потрапила в розташування ворога, й, прийнявши нерівний бій, загинула. Лише через 2 тижні вдалося налагодити радіозв'язок з

десантниками і штаб фронту отримав від них перші повідомлення. Згодом вдалося зібрати окремі групи бійців і сформувати 4 батальйони, які здійснювали бойові операції в тилу ворога. Велику допомогу десантникам надавали місцеві партизани.

Після невдалого форсування Дніпра в районі с. Хрещатик радянські війська перегрупувались для нового форсування - в районі Черкас. Об'єднані сили двох десантних бригад отримали завдання в ніч проти 13 листопада перейти у наступ та оволодіти селами Лозівок, Єлизаветівка, Сокирна, Свидівок і забезпечити нашим військам успішне форсування Дніпра та захоплення правобережного плацдарму. Протягом наступних днів десантники і партизани оволоділи названими селами, а також Дахнівкою і Будищем. Вони діяли в тилу ворога, відволікаючи увагу і сили гітлерівців, вносячи в їхні бойові порядки паніку, сприяючи 254-й і 294-й стрілецьким дивізіям у створенні в районі с. Свидівок плацдарму, що став головним у подальших наступальних боях. Разом з частинами 52-ої армії десантники й партизани брали участь у визволенні Г еронимівки, Руської Поляни, Василиці та інших сіл.

20 листопада було створено перше, а 28 листопада - друге кільце оточення навколо гітлерівського гарнізону в Черкасах. Десантники були відведені на переформування і відпочинок, їх замінила 7-а гвардійська повітрянодесантна дивізія. Як свідчать архівні документи, на момент виводу з боїв у цих двох бригадах налічувалось менше, ніж півтори тисячі бійців, за деякими даними - лише 500...

Особовий склад повітряно-десантних військ протягом усієї радянсько-німецької війни відзначався найвищим ступенем бойової підготовки та хоробрістю. За час війни, за відомостями німецького командування, в полон не потрапив жоден десантник Червоної армії [6, с. 368]. Влітку 1943 року упродовж лише шести днів залишки десантних частин було переформовано в 10 гвардійських повітряно-десантних дивізій. Вони отримали звання «гвардійських» як визнання видатних заслуг їх попередників. Жодній іншій військовій частині в Радянській армії такої поваги не виявляли. Тисячі солдатів, сержантів та офіцерів ПДВ нагороджені орденами і медалями, 296 осіб удостоєно звання Г ероя Радянського Союзу.

Подвиг цим мужніх солдатів назавжди залишить слід в нашій пам'яті! Велика подяка їм за незламний дух, мужність та віру в перемогу!

Список використаних джерел:

1. Амстронг Дж. Партизанская война: Стратегия и тактика. 1941-1943. - М.: Центрполиграф, 2007.
2. Белов П.А. За нами Москва. - М.: Воениздат, 1963.
3. Вертикальный охват: Сборник / Сост. Ю. Сорокин. - М.: Мол. гвардия, 1981. - 240 с.
4. Герасименко И.А. Воздушно-десантная подготовка. Ч. 1: Парашютно-десантные средства, их подготовка и десантирование личного состава (грузов). - М.: Военное издательство, 1986. - 407 с.
5. Десанты Великой Отечественной войны / Ред.- сост. В. Гончаров. - М.: Яуза, Эксмо, 2008. - 512 с. - (Военно-исторический сборник).
6. Сало А. Особливості та результати Корсунь-Шевченківської операції 1944 р. // Воєнна історія. - 2005. - № 1-2. - С. 41-55.

КАРПАТСЬКИЙ РЕЙД 1943 РОКУ

Ніколаєва В. Л.,

студент навчально-наукового інституту права та психології

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: доцент кафедри загальноправових дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат історичних наук, доцент Денисенко О.А.

Карпатський рейд» - 100-денний 2000-кілометровий партизанський рейд Сумського партизанського з'єднання, у складі Путивльського партизанського загону, груп білоруських партизанів, під керівництвом Сидора Артемійовича Ковпака з території Білорусі в Карпати по території Правобережної України, окупованої німецько-фашистськими загарбниками увійшов в історію і вивчається військовими істориками всього світу.

Багато дискусій до сьогодні точиться з приводу завдань, що ставилися перед партизанами керівництвом. Одним із завдань партизанів під керівництвом С. А. Ковпака було знищення всіх нафтових промислів, розташованих в районі Борислава і Дрогобича.

Головним завданням Карпатського рейду, як і інших партизанських рейдів 1943-1944 рр., було створення відчуття «повсюдності» радянської влади, та її